

УДК 378.091.12:005.336.5]:33

DOI <http://doi.org/10.5281/zenodo.2647150>

ORCID 0000-0001-6538-6256

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

*Леся Лебедик
Любов Кравченко*

Метою статті визначено систематизацію основних компетенцій майбутніх викладачів (загальних і професійних), вимог до його особистості, які мають становити основу змісту педагогічної підготовки в умовах магістратури. Завданнями дослідження стали: дослідити зміст загальних (ключових) і спеціальних (професійних) компетенцій майбутніх викладачів; сформулювати вимоги до особистості майбутнього викладача (на прикладі викладача економіки); застосувати професіографічні методики для визначення готовності майбутнього викладача до виконання професійних завдань.

У статті розглянуто загальні (необхідні людині для соціалізації в реальному житті) та професійні компетенції – для виконання спеціальних функцій. З'ясовано, що загальні компетенції формуються у процесі неперервної освіти людини, спеціальні – у процесі професійної підготовки (професійної освіти, підвищення кваліфікації, післядипломної освіти, стажування тощо).

З'ясовано, що професіограма має містити характеристику основних видів професійної діяльності майбутнього викладача економіки: професійна орієнтація і адаптація студентів; діагностика професійної підготовки, вихованості і розвитку студентів; керівництво науковою творчістю студентів; проектування дидактичної системи; дидактичне і методичне наповнення навчання; здійснення навчально-виховного процесу; науково-дослідна діяльність; самоосвіта і підвищення кваліфікації. Зважаючи на типові професійні завдання діяльності майбутнього викладача економіки, доповнено професіограму якостями: сприяння появі мотивації навчання студентів; діагностика і прогнозування розвитку особистості і колективу студентів; розробка методики навчання, у т.ч. мережної; керівництво науковою творчістю студентів; формування професійних умінь, навичок і способів діяльності студентів; дидактичне і методичне забезпечення навчання; перевірка й оцінювання поточних результатів засвоєння навчального матеріалу; контроль і оцінювання професійних умінь і навичок студентів; психокорекція професійного розвитку студента; сприяння розвитку самоуправління в групі; професійне виховання, конструювання навчально-виховного середовища.

Ключові слова: професійна культура, майбутній викладач економіки, магістратура, загальні і спеціальні компетенції, професіографічні методики.

Постановка проблеми. Завдання формування професійної культури майбутніх викладачів в умовах магістратури найчастіше вирішуються шляхом запровадження в навчальний процес інноваційного змісту і технологій навчання.

Однак, необхідно враховувати, що результатом освіти є освіченість і компетентність фахівця. Освіченість людини вимірюється у знаннях і вміннях, компетентність – у компетенціях. Відомо, що компетенцією є здібність, заснована на знаннях, досвіді, цінностях, набутих завдяки навчанню; те, що породжує вміння; характеристика, яку можна виявити, спостерігаючи за діями, вміннями. Якість освіти сьогодні прийнято вимірювати не у знаннях і вміннях, а у відповідних до вимог суспільства компетенціях, адже можна бути освіченим, але не компетентним – не зможти проявити (мобілізувати) свої знання у конкретній ситуації. Однак, професійна компетентність багатьох викладачів чітко пов'язана з конкретними потребами

індустріального суспільства, яке здає свої позиції. Суспільство знання, яке йде на його зміну, в більшій мірі орієнтується на зовнішній світ і йому потрібний інший тип професійної культури викладача як носія ідей цього суспільства.

Аналіз публікацій з обраної проблеми показує, що якість педагогічної підготовки з урахуванням вимог до професійної компетентності як основи професійної культури завжди вивчалася дидактикою вищої школи як основна категорія. Узагальнення останніх публікацій [1-9], в яких розв'язувалася проблема, показало, що увага сучасних дослідників зосереджується здебільшого на розкритті методів і прийомів, які забезпечують підвищення якості педагогічної підготовки фахівців на етапі її функціонування. Щодо пошуку змісту загальних і професіональних компетенцій майбутнього викладача, яка є основою його професійної культури, то, як показує аналіз психолого-педагогічної літератури, в Україні ця галузь наукових досліджень у даний час лише переживає процес становлення.

Поки залишаються не вирішеними аспектами проблеми (або слабо вивченими) питання узгодження системи педагогічної підготовки майбутніх викладачів в умовах магістратури із міжнародними професіографічними вимогами до їхніх загальних і професійних компетенцій.

Тому **метою** статті є визначення основних компетенцій майбутніх викладачів (загальних і професіональних), вимог до його особистості, які мають становити основу змісту педагогічної підготовки в умовах магістратури.

Зважаючи на вищезазначене, **завданнями дослідження** було: 1) дослідити зміст загальних (ключових) і спеціальних (професійних) компетенцій майбутніх викладачів; 2) сформулювати вимоги до особистості майбутнього викладача (на прикладі викладача економіки); 3) застосувати професіографічні методики для визначення готовності майбутнього викладача до виконання професійних завдань.

Переходячи до викладу **суті й результатів дослідження**, зазначимо, що загальні компетенції ми розглядаємо як такі, що необхідні людині для соціалізації в реальному житті, а професійні – для виконання спеціальних функцій. Загальні компетенції формуються у процесі неперервної освіти людини, спеціальні – у процесі професійної підготовки (професійної освіти, підвищення кваліфікації, післядипломної освіти, стажування тощо).

Щодо *першого завдання* дослідження, нами з'ясовані основні напрями загальних компетенцій у структурі професійної культури майбутнього викладача: політичні і соціальні компетенції; компетенції, необхідні для життя у полікультурному суспільстві; комунікативні компетенції; компетенції, пов'язані з появою суспільства інформації; здатність вчитися все життя як основа неперервної підготовки у професійному плані, а також особистому і громадському житті.

Формуючи професійну культуру майбутніх викладачів в умовах магістратури необхідно мати на увазі, що на сферу освіти специфічно впливають такі тенденції постіндустріальної економіки: стрімкий розвиток інформаційної «суми технологій» як спосіб подальшого підвищення ефективності всіх видів виробництв, оскільки їхні техніко-технологічні можливості досягли своєї природної межі; збереження і підвищення рівня ефективності суспільного виробництва, яке стає науко- й енергоємнішим, дорожчим і безлюдним, безвідходним і високопродуктивним; високий рівень інформатизації і комп'ютеризації виробництв, поширення гнучких автоматизованих виробництв, цехів і заводів-автоматів, автоматизація розумової праці працівників ведуть до відмирання професій і появи «універсального працівника»; суттєва зміна структури зайнятості – перерозподіл працівників із матеріального виробництва в сфери інформатизації, культури, охорони здоров'я, освіти, сервісу, дозвілля; значні витрати

«робочого» часу на саморозвиток і самовдосконалення людини – ймовірно, що «найкориснішим для суспільства часом стає вільний час індивіда»; відмова від інформаційного навчання в підготовці кадрів на користь методологічного, коли працівник вміє самостійно знаходити і раціонально використовувати необхідну інформацію; нові інформаційні технології навчання суттєво скоротять терміни засвоєння освітніх стандартів, а традиційна професійна освіта буде втрачати свою актуальність; процеси інтеграції і диференціації наукового знання, інтеграції технічного і гуманітарного знання будуть замінені структуруванням банків даних і знань, створенням гіпертекстів, при цьому доступ до них буде відкритим для переважної більшості населення шляхом вмілого формування запиту (вміння шукати, відбирати, аналізувати і оцінювати інформацію); у структурі особистості незначне місце займе професійна спеціалізація і рівень кваліфікації працівника, а головне місце займе оволодіння ключовими компетенціями і залучення до загальнолюдських цінностей; високі технології і техніка суспільного виробництва інтенсивно проникають у домашнє господарство і повсякденний вжиток, особливо в частині інформатизації сім'ї, побуту; подолання відчуження людини від процесу і результатів праці, які мають самоцінність для розвитку і самореалізації людини в житті; розширюється суспільний сектор науки, коли заняття науковою діяльністю стає можливим для будь-кого, хто бажає і підготовлений, – все більша кількість людей залучається до виконання і кваліфікованого використання результатів наукових досліджень, орієнтованих на вирішення практичних завдань; все більшу частку займає освіта за індивідуальними планами, яка враховує психолого-фізіологічні, генетичні та інші якості людини, що вимагатиме від викладачів не стільки дидактичної, скільки управлінської компетентності. Але акцент у сучасному суспільстві робиться не просто на компетенціях, а на ключових компетенціях. Ключова компетенція – визначальна компетенція, тому що вона відповідає умовам реалізації, які не є обмеженими чи занадто специфічними, але є у деякій мірі універсальні. Щодо підготовки легко зрозуміти, чому віддають перевагу розвитку компетенцій «широкого спектру», здатних проявити себе у різних ситуаціях і умовах.

На нарадах і семінарах Ради Європи обговорювалися проблеми ключових компетенцій, список яких у контексті підготовки фахівця має такий вигляд [1]. *Вивчати*: вміти знаходити користь у досвіді; організувати взаємозв'язок своїх знань і впорядковувати їх; організувати свої власні прийоми навчання; вміти вирішувати проблеми; самостійно навчатися. *Шукати*: замовляти різні бази даних; опитувати оточення; консультиватися у експертів; отримувати інформацію; вміти працювати з документами і класифікувати їх. *Думати*: організувати взаємозв'язок минулих і сучасних подій; критично ставитися до різних аспектів розвитку наших суспільств; самостійно протистояти невпевненості і складності; займати позицію в дискусіях і виробляти свою власну думку; бачити важливість політичного і економічного оточення, у якому відбувається навчання і робота; оцінювати соціальні звички, пов'язані зі здоров'ям, споживанням, а також з оточуючим середовищем; вміти оцінювати твори мистецтва і літератури. *Співробітничати*: вміти співробітничати і працювати в групах; приймати рішення; улагоджувати конфлікти; вміти домовлятися. *Братися за справу*: включатися в проект; бути відповідальним; ввійти в групу чи колектив і внести свій вклад у загальну справу; довести солідарність; вміти організувати свою роботу; вміти користуватися обчислювальними і моделюючими приладами. *Адаптуватися*: вміти використовувати нові інформаційні і комунікативні технології; довести гнучкість в умовах швидких змін; показати стійкість перед труднощами; уміти знаходити нові рішення.

Цей список ключових компетенцій не є вичерпним і кінцевим. Зі змінами у

соціально-економічному житті суспільства і з розумінням тих чи інших загальнокультурних проблем і вирішення протиріч будуть висуватися нові вимоги до ключових компетенцій, які формуються освітою і самоосвітою. Якщо загальні ключові компетенції складають загальнокультурну компетентність будь-якого фахівця, то професійно спрямовані компетенції складають його професійну компетентність і професійну здатність.

Положення про те, що набуття компетенцій базується на досвіді діяльності студента, ґрунтується на досягненнях теорії навчання (Г. Костюк, Ж. Піаже, Л. Виготський, Дж. Брунер та ін.). Щоб навчитися працювати – треба працювати, навчитися спілкуванню – спілкуватися, навчитися творчості – брати участь у вирішенні нестандартних, творчих завдань і реальних життєвих проблем. Неможливо привити молоді компетенції, необхідні для побудови демократичного суспільства, в авторитарно керованому закладі освіти, де студенти не мають права вибору власної траєкторії навчання, самостійної мотивації тощо. Набуття компетенцій залежить насамперед від активності студентів, їх активної пізнавальної позиції. Тому необхідні реальні навчальні програми як набори професійних навичок, які є результатом досвіду студентів, набутого у повсякденному житті і роботі. Саме тому у професійній освіті, де є усвідомлений вибір спеціальності, можна залучати студентів до проектування своєї програми навчання.

Щодо *другого завдання* дослідження з формулювання вимог до особистості майбутнього викладача (на прикладі викладача економіки) задля вдосконалення системи формування професійної культури майбутніх викладачів в умовах магістратури на основі професійних якостей, ми звернулися до довідника «Основні професії американського бізнесу» [5, с. 147–148]: економісти займаються економічним обґрунтуванням виробництва, просування, поширення і споживання продукції, що випускається; досліджують попит і пропозицію, формують план споживання ресурсів; формують інформацію для менеджерів, розробляючи плани виробництва і реалізації продукції, стратегію у сфері маркетингу і ціноутворення.

Підготовка викладачем фахівців з економіки вимагає розвитку певних рис особистості, які відображають швидше не суму знань, умінь і навичок, а швидкість їх набуття і пристосування до нових умов. До них відносимо: ініціативність, глибина економічного мислення (уміння об'єктивно і оперативно оцінювати події і взаємозв'язки у кожній господарській ситуації, відокремлювати головне від другорядного, прогнозувати тенденції розвитку і вибирати найбільш ефективні рішення); інноваційна активність (готовність і прагнення оновлювати продукцію, технологію, організацію виробництва і управління, долати інертність мислення – свою і партнерів); бережливість (вміння знаходити, раціонально розподіляти і економно витрачати ресурси); психологічна стійкість (почуття власної гідності, володіння собою у складних ситуаціях); готовність ще під час навчання робити свою кар'єру.

Викладач має враховувати, що праця економіста перетворює безпосередньо не матеріальні предмети праці, а комерційну, технічну і соціальну інформацію, яка тепер все більше пов'язана не з жорсткими планами, нормами, звітами і письмовими угодами, а з комп'ютерною графікою і особистісними контактами, які дають змогу швидко визначити суть проблеми, раціональні варіанти її вирішення та їх наслідки, зробити оптимальний вибір. Сучасний економіст дві третини часу витрачає на аналіз ринку і фінансів, перспективне прогнозування, роботу з людьми і контроль, навчання кадрів, реорганізацію підприємства згідно нових умов.

Хоча розвиток особистісних якостей особистості під час формування професійної культури майбутніх викладачів в умовах магістратури важко оцінити, ми намагалися

оцінити такі: уміння аргументувати свої рішення і відстоювати їх; уміння використовувати необхідну наукову літературу, довідкові матеріали і нормативні документи; схильність до ризику; чесність, дисциплінованість, ініціативність; уміння керувати колективом і працювати в ньому.

Експерти, якими були викладачі економіки і професійні економісти, відмічали, що застосування студентами знань на практиці (кооперативне навчання) допомагає набути досвід у трьох сферах: підприємництво, готовність працювати і життєві навички. До підприємницьких здібностей експерти віднесли: прийняття рішень; стратегічне мислення; взаємодію з конкурентами; роботу в співробітництві; розуміння ризику і нагороди; постановку і досягнення мети.

Готовність працювати має прояв у навичках: роботи у командах, здатних до самоуправління; застосування знань і технологій; здатність планувати; прийняття відповідальності; здатність до критичного мислення; зібраність і самодостатність, працездатність і пунктуальність.

Життєвими навичками є: комунікаційні навички; соціальні навички; здатність досягати консенсусу; вміння брати на себе відповідальність; самоповага; безконфліктність; витривалість; зміцнення цінностей і етики [5, с. 148].

Виконуючи *третє завдання* дослідження, для визначення готовності до виконання професійних завдань як складника професійної культури майбутніх викладачів економіки ми застосували професіографічні методики, адже без конкретного знання професії і професійної діяльності важко давати рекомендації щодо формування професійної культури майбутніх викладачів в умовах магістратури.

Професіографія як процес означає професіографічне дослідження, спрямоване на отримання результату – професіограми. Професіограма – документ, який містить дані про професію, або, як у нашому випадку, про проєктовані зміни і шляхи формування професійної культури майбутніх викладачів в умовах магістратури.

Серед вимог до фахівця, зокрема майбутнього викладача, який працює в системі «людина – людина», сучасна наука виділяє стійкість до стресів і конфліктів. Взаємодія людей, інтеракція – центральна ланка діяльності викладача економіки (тому цю професію відносять до інтерактивних).

Досить великими є вимоги до культури мови, її виразності, точності, багатства модуляцій, інтелектуальної і емоційної насиченості, дикції, гучності, розбірливості тощо. Спеціальне тренування мови в умовах магістратури було корисним для майбутніх викладачів економіки.

Особливими є і вимоги до уважності, і не лише як операційно-ділової, а й як морально-психологічної якості особистості, зокрема, до таких форм емоційної уваги, як емпатія, співчуття, чутливість до малопомітних зовні, але важливих внутрішніх змін поведінки, самопочуття, настрою партнера у спілкуванні. Без цього неможливим є індивідуальний підхід у навчанні, вихованні, будь-якій комунікації.

Більш різноманітними і складними є вимоги до емоційно-вольової сфери інтерактивної професії магістра-викладача економіки. Першорядного значення набуває стійкість до неадекватних реакцій на ситуації у професійній сфері. Відомий виховний лозунг «Клієнт завжди правий» для осмислення і реалізації у повсякденній практиці педагога вимагає високої загальної, інтелектуальної і емоційної професійної культури майбутнього викладача. Професійно значимими негативними якостями можуть бути властивості нервової системи, особливості темпераменту, психологічні і морально-психологічні риси і властивості особистості. Поряд із професійною компетентністю емоційно-вольова сфера і моральна стійкість значною мірою визначають професійну культуру майбутнього викладача економіки.

Типовим станом під час роботи викладача часто є емоційно-вольова напруга (інколи – напруженість), пов'язана із творчим хвилюванням, відповідальністю, варіативністю ситуацій і їх вирішенням.

Психологічні вимоги до фахівців, які працюють у системі «людина – людина», досить повно досліджені: стійке хороше самопочуття під час роботи з людьми; добре ставлення, чутливість; витримка; вміння стримувати емоції; здатність аналізувати свою поведінку і оточення, розуміти наміри і настрої інших людей; володіння мовою, мімікою, жестами; здатність знаходити спільну мову з різними людьми; вміння переконувати людей; акуратність, пунктуальність, зібраність; знання психології людей. Перешкоджають успішній професійній діяльності: небажання працювати педагогом, недисциплінованість, лінощі, зазнайство, неврівноваженість, грубість, неповажне ставлення до людей, халатність, схильність розгублюватися у складних ситуаціях, боязнь відповідальності, «начальницька аутичність» – невміння вислухати і зрозуміти іншого, у першу чергу – студента.

Усі названі особливості й вимоги значною мірою враховані нами у професіограмі як складникові професійної культури майбутнього викладача економіки. Професіограма містить характеристику основних видів професійної діяльності майбутнього викладача економіки: професійна орієнтація і адаптація студентів; діагностика професійної підготовки, вихованості і розвитку студентів; керівництво науковою творчістю студентів; проектування дидактичної системи; дидактичне і методичне наповнення навчання; здійснення навчально-виховного процесу; науково-дослідна діяльність; самоосвіта і підвищення кваліфікації. Зміст професіограми свідчить про широкий діапазон професійно спрямованих видів діяльності магістра економіки як педагога – від професійної орієнтації абітурієнтів на навчання до самоосвіти і підвищення кваліфікації.

Зважаючи на типові професійні завдання діяльності майбутнього викладача економіки, ми доповнили професіограму: сприяння появі мотивації навчання студентів; діагностика і прогнозування розвитку особистості і колективу студентів; розробка методики навчання, у т.ч. мережної; керівництво науковою творчістю студентів; формування професійних умінь, навичок і способів діяльності студентів; дидактичне і методичне забезпечення навчання; перевірка й оцінювання поточних результатів засвоєння навчального матеріалу; контроль і оцінювання професійних умінь і навичок студентів; психокорекція професійного розвитку студента; сприяння розвитку самоуправління в групі; професійне виховання, конструювання навчально-виховного середовища.

Наступне доповнення базової професіограми магістра економіки як педагога стосується характеристики значущих професійно-педагогічних умінь: гностичних, дидактичних, виховних, організаційних, комунікативних, загальноекономічних, інформаційних, проєктувальних, прогностичних. На нашу думку, доцільно враховувати вміння, які необхідні у процесі спілкування з тими, хто вчиться, з колегами, підлеглими, управлінцями вищих ланок тощо.

Особистісними якостями, яким ми надавали перевагу під час формування професійної культури майбутніх викладачів в умовах магістратури, є: педагогічна спостережливість, професійна адаптованість, здатність до вольового впливу, соціальна відповідальність, комунікабельність, педагогічний такт, вимогливість, розвинута регуляція емоційних станів, організованість, ініціативність, педагогічний гуманізм, образна і словесно-логічна пам'ять.

Висновком дослідження, є те, що досліджений зміст ключових і професійних компетенцій як складника професійної культури майбутнього викладача економіки, сформульовані вимоги до його особистості, професіографічна методика дали змогу

визначити зміст, складові напрямів формування професійної культури майбутніх викладачів в умовах магістратури на основі переважаючих видів діяльності магістра, типових професійних завдань діяльності педагога вищої школи та його значущих професійно-педагогічних вмінь.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі полягають насамперед у реальній побудові концепції формування професійної культури майбутніх викладачів в умовах магістратури з урахуванням досліджених у даній статті вимог до її змісту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Альбуханова-Славская К. А. Стратегия жизни. М.: Мысль, 1991. 299 с.
2. Бабенко Т. Формування професійної культури педагога. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Випуск 140. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. С. 31-34.
3. Гриньова В. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспект): монографія. Харків : Основа, 1998. 300 с.
4. Кравцов В. О. Теоретичні аспекти інтерпретації змісту професійної культури вчителя. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Випуск 54. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2004. С. 81-85.
5. Лебедик Леся. Формування загальних і професійних компетенцій як основи професійної культури магістрів економіки. Молодь і ринок. 2009. № 2 (49). С. 145–150.
6. Стрельников В. Ю. Педагогічна культура – основа іміджу сучасного педагога. Імідж сучасного педагога. 2000. № 4–5. С. 6–8.
7. Стрельников Віктор. Розвиток проєктувальної майстерності викладача як складової його професійної культури. Молодь і ринок. 2009. № 2 (49). С. 20–24.
8. Стрельников В. Ю. Теоретико-методологічні основи формування духовної культури майбутнього вчителя. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки»: зб. наук. пр. Вип. 2. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 38–43.
9. Товканець Г. В. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя в умовах модернізації: методологічний і методичний аспекти. Монографія. Мукачево: МДУ, 2017. 233 с.

REFERENCES

1. Albukhanova-Slavskaya K. A. Strategiya zhizni [Life strategy]. M.: Mysl, 1991. 299 s.
2. Babenko T. Formuvannja profesijnoji kuljтуры pedagogha [Formation of a professional culture of a teacher]. Naukovi zapysky. Serija: Pedagoghichni nauky. Vypusk 140. Kirovograd: RVV KDPU im. V. Vynnychenka, 2015. S. 31-34.
3. Ghrynjova V. Formuvannja pedagoghichnoji kuljтуры majbutnjogho vchytelja (teoretychnyj ta metodychnyj aspekt) [Formation of the pedagogical culture of the future teacher (theoretical and methodical aspect)]: monoghrafija. Kharkiv : Osnova, 1998. 300 s.
4. Kravcov V. O. Teoretychni aspekty interpretaciji zmistu profesijnoji kuljтуры vchytelja [Theoretical aspects of the interpretation of the content of the teacher's professional culture]. Naukovi zapysky. Serija: Pedagoghichni nauky. Vypusk 54. Kirovograd: RVV KDPU im. V. Vynnychenka, 2004. S. 81-85.
5. Lebedyk Lesja. Formuvannja zagalnykh i profesijnykh kompetencij jak osnovy profesijnoji kuljтуры maghistriv ekonomiky [Formation of general and professional competences as the basis of professional culture of masters of economics]. Molodj i rynek. 2009. # 2 (49). C. 145–150.
6. Streljnikov V. Ju. Pedagoghichna kuljтура – osnova imidzhu suchasnogho pedagogha [Pedagogical culture is the basis of the image of a modern educator]. Imidzh suchasnogho pedagogha. 2000. # 4–5. C. 6–8.
7. Streljnikov Viktor. Rozvytok proektualjnoji majsternosti vykladacha jak skladovoji jogho profesijnoji kuljтуры [Development of the design skills of the teacher as part of his professional culture]. Molodj i rynek. 2009. # 2 (49). C. 20–24.
8. Streljnikov V. Ju. Teoretyko-metodologhichni osnovy formuvannja dukhovnoji kuljтуры majbutnjogho vchytelja [Theoretical and methodological foundations of the formation of the spiritual

culture of the future teacher]. *Naukovi zapysky Berdjansjkogho derzhavnogho pedagoghichnogho universytetu. Serija «Pedagoghichni nauky»* : zb. nauk. pr. Vyp. 2. Berdjansjk : BDPU, 2016. С. 38–43.

9. Tovkanecj Gh. V. Formuvannja pedagoghichnoji kuljтуры majbutnjogho vchytelja v umovakh modernizaciji: metodologhichnyj i metodychnyj aspekty [Formation of the pedagogical culture of the future teacher in the conditions of modernization: methodological and methodical aspects]. Monografija. Mukachevo: MDU, 2017. 233 s.

LEBEDYK L., KRAVCHENKO L.

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL CULTURE OF TEACHERS OF THE ECONOMY IN THE CONDITIONS OF MASTERS

The purpose of the article is to systematize the main competences of future teachers (general and professional), requirements to his personality, which should form the basis of the content of teacher training in the conditions of the magistracy. The objectives of the study were to: study the content of general (key) and special (professional) competences of future teachers; to form the requirements for the personality of the future teacher (for example, a teacher of economics); apply professional methodology to determine the readiness of the future teacher to perform professional tasks.

The article deals with the idea about the importance of general competency (necessary for a person to socialize in real life) and professional competencies in order to perform special functions. It is stated that general competences are formed in the process of continuous education of the person, special – in the process of vocational training (vocational education, advanced training, postgraduate education, internship, etc.).

It has been determined that the professiogram should contain a description of the main types of professional activity of the future teacher of the economy: professional orientation and adaptation of students; diagnostics of professional training, parenting and development of students; leadership of students' scientific creativity; design of the didactic system; didactic and methodological training; implementation of the educational process; research activity; self-education and advanced training. Taking into account the typical professional tasks of the future teacher of economics, it is complemented by the professional qualities: promoting the emergence of student motivation; diagnostics and forecasting of the development of the personality and the staff of students; development of teaching methods, including network leadership of students' scientific creativity; formation of professional skills, skills and methods of student activity; didactic and methodological provision of training; testing and evaluation of the current learning outcomes; control and evaluation of professional skills and abilities of students; psychocorrection of professional development of the student; promotion of self-management in the group; professional education, designing of the educational environment.

Key words: professional culture, future teacher of economics, magistracy, general and special competences, professional techniques.

Надійшла до редакції 12.07.2018 р.